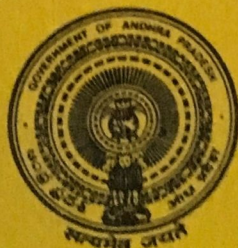

గ్రామ కైఫియత్తులు

గుంటూరు తాలూకా

ఆంధ్రప్రదేశ్ స్టేట్ ఆర్కైవ్స్

తారనాక, హైదరాబాద్ - 500 007.

2005

ముట్నూరు

తై పీయ్యతు మౌజే! ముట్నూరు సంత పొంన్నూరు తాలూకె
రెపల్లె సర్కారు ముత్తుకొంన్నగరు రాజా భావంనా
మాణిక్యరావు

పూర్వం తెతాయుగమందు యీస్తలం దండకారణ్యములోనిది గనుక శ్రీరామ స్వామివారు శీతాలక్షణ సమేతులై అరణ్యవాసమునకు వచ్చినప్పుడు శీతామహాదేవి రజస్వ రాలయినందు యిక్కడ కొలను యెపకరచి స్నానం చెయించినారు గనుక అయొక్క కొలస్కు శీతగుండ్లం అనే పేరు వచ్చిది. తదనంతరం ఆప్రదేశమందు గ్రామం యెపకడి రజస్వలాపురమనే అభిదానం యెపకడ్లది. పాయశహ తెనుగుభాషను ముట్నూరు అంటూ వున్నారు. యిందుకు దృష్టాంతం సదరహి గ్రామానుకు దక్షిణ పాశ్చాత్యం పూర్వం అమ్మవారు స్నానం చెల్ని శీతగుండ్లాన్ని దక్షిణపుకట్ట మీదను జమ్మిచెట్టు మొదటను చక శీలయందు శీతామ్మవారి పాదాలు బహుసుందరంగా యెపకడి వున్నది. బహుమంది జనులు యీస్తలంలోకివచ్చి యీశిత గుండ్లం యందు స్నానంచెలి అమ్మవారి పాదాలు శెవించి వెళ్ళుతూవున్నారు—

ద్వాపరయుగము గడచి కలియుగ ప్రవేశమయి యుధిష్టర విక్రమ శకంబులు గడచి శాలివాహన శకప్రవేశమయి తర్వాతను స్వస్తిశ్రీ త్రిభువన చక్రవర్తి శ్రీమద్రాజాధి రాజదేవర విజయ రాజ్య సంవత్సరంబులు శాలివాహనం ౧౦౫౬ (1135 AD) శకం మొదలుకొని గజపతి శింహాసనస్థుడయి గజపతి మహారాజులుంగారు రాజ్యం చెళె యెడల విరి వ్రధానులయి గొప్పరాజు రామంన్నగారు శా ౧౦౬౭ (1145 AD) శకమందు ద్వాంహ్మణులకు గ్రామ మిరాళిలు నిజాయించే యెడల యీ ముట్నూరుకు వెలనాటి కౌండిన్యసగోత్రులయి ఆరాధ్యుల వారికి మిరాళియిచ్చినారు. 1

తదనంతరం రెడ్లు ప్రభుత్వాన్నివచ్చి రాజ్యం చెళెయడల పోలయ వెమారెడ్డిగారి ప్రభుత్వం జగ్గినమీదను అనపోతయ వెమారెడ్డిగారు ప్రభుత్వం చెళెటప్పుడు యీ గ్రామం తమ మేనమామ అయి నాగ సెనాపతి పెరను యీగ్రామనుకు రాజనాగపురం అనే పేరు బెట్టి అగ్రహారం యిచ్చెను. 2

శ్లోకం (1) పౌరోహిత్యం పాచకత్వం ప్రభుత్వం జ్యోతిస్సారం హేమముద్రా పరిషా సాముద్రాఖ్యం లేఖకం యాజమాన్యం ప్రొక్తంసద్భిః గ్రామ భాగాష్టకంహి. అనే న్యాయం చాతను అష్టభాగసహితంగా యిచ్చెను.

తా॥ గ్రామ భాగములు ఎనిమిది - అందు (1) పురోహితము (2) వంటను చేయుట (3) గ్రామాధికారము (4) జ్యోతిశ్శాస్త్రవేత్తత్వము (5) బంగారు నాణెముల పరీక్ష (6) హస్తసాముద్రము (7) వ్రాయసదనము (8) యాజమాన్యము - లేక పెత్తందారీతనము—

శాసనంలు: పాయాద్యరాహవపుషః పురమన్యపుంహైదంష్ట్రా జగంత్రి శిఖరెధరణిందధానా।
 శృంగాగ్ర భాగపరిచుంబ్బిత మేమబింబ్బాసులక్ష్యమాణ సువమేవ శశాంక్కరేఖా॥
 తా॥ పరాహవతారుడైన పరమపురుషునియొక్క - ధరణీధరమైన దంష్ట్రకొమ్ముల
 యందు మేఘములుండిన చంద్రలేఖాకాంతివలె శోభించుచుండెను.

౨. శ్లో॥ లిలాద్యూత జితాంకుశాధరకశాం మౌళౌద్యధంకిలితా ।
 మాహాత్మన్ యుగముంన్నమయ్య భుజయోరిదిన్ శ్లేషయంత్యా మిధః ।
 పార్వత్యాః కుచకుంభపారశ్వన్ యుగశేసత్ప్రేమలో లెక్షణః
 కాలక్షేపణ మింధుమోచన విధౌకాంక్షం శివః పాతుషః ॥

తా॥ పార్వతీ పరమేశ్వరులు విలాసముగ నాడుకొనెడి యాటలో గెలుచుకొనబడిన
 దియు, అంకుశకళను ధరించినదియునగు చంద్రకళను శిరసుపై దాచిపెట్టుకొనియెనని
 శివుడాపార్వతీదేవి గుంజుకొన బ్రయత్నించెడి రెండుచేతుల కౌగిలిని వదలించుకొనుచు
 తనకు స్పర్శసుఖము నొసగెడి యామె కుచకుంభములపై ప్రేమదృక్కుల బలపుచు, ఆయం
 కుశకళవలెనున్న చంద్రకళను పార్వతికి జిక్కినదానిని విడిపించుకొన జూచెడివాడై మిమ్ము
 రక్షించుగాక :-

౩. శ్లో॥ తమే హరేతాంత్రవ పుష్పవంతా ।
 రాకాసు పూర్వపరశైలభాజౌ ।
 రథాంగలీలా మివదశన్యంతా ।
 పురాపురాణైః పృథివీరథస్య ॥

తా॥ పూర్వము త్రిపురాసుర సంహారకాలమున భూమిని రథముగ జేసికొనిన శివుని
 యొక్క యారథచక్రములకు వలెనున్న సూర్యచంద్రులిరువురును పున్నమ దినములలో -
 ప్రాకృశ్చిమాదుల వెలుగొందెడివారై నీకు పుష్పములుగా శోభించుచు ఐహికాముష్మిక దుఃఖ
 ములను హరింతురుగాక!

౪. శ్లో॥ యన్మౌళౌసిహితం, చిరాయనిగమైద్వియంద్య యుద్యోగిభిశి
 వ్యల్లక్ష్మికర పల్లవాదరగతం సంవాహనైతాళితమ్ ।
 జాతాయత్రవియన్నది త్రిజగతి సంతాప నిర్వాపిణీ ।
 తస్మాదా విరభూత్ప దాన్మధురిపో వర్ణశ్చతుర్థోఽవరః ॥

తా॥ ఏయది బలిచక్రవర్తి శిరమందుండెనో, ఏది మహాయోగులచే వేదవాక్య
 ములతో గొని యాడబడియెనో, ఏదానిని లక్ష్మీదేవి సంవాహనాదులచే (కాళ్లాత్తుట) నిత్యము
 సేవించుచుండెనో, దేనినుండి ముల్లోకసంతాపమును, పాపమును హరించెడి గంగానది యుద్ధ
 వించెనో యా విష్ణుమూర్తి పాదమునుండి నాల్గవదియైన శూద్రజాతి జన్మించెను.

౫. శ్లో॥ వినిమితౌ విశ్వస్వజ్ఞాప్రయత్నాత్ప ర్వేష వణ్ణేష్యపి సారభూతః ।
 లౌకె మహాప్రణతయాధ్రసిదః సస్యశ్వానఘోషశ్చ చతుర్ వన్నః ॥

తా॥ బ్రహ్మదేవుడు వర్ణములలో (ఆక్షరములలో) నాల్గవవర్ణములను అనగా ఘ, య, ధ, ధ, భ-అనువానిని సర్వవర్ణములలో మహాప్రాణములనియు శ్వాసములనియు, ఘోషములనియు నిర్మించెను. (ఇది వ్యాకరణ శాస్త్ర ప్రసిద్ధము) అట్లే చతుర్థ వర్ణము శూద్రవర్ణము సర్వవర్ణముల వారికి ప్రాణభూతమైనది.

౬. శ్లో॥ తస్మాదభూదైమయ సైన్యనాదౌ వంశస్య కర్తావర విక్రమశ్రిః ।

ప్రభు ప్రతాపస్య భుజైఃసారెగౌ క్కదనూర్యణఘ గురై నిన్బధాః ।

తా॥ ఆ విష్ణుపాదమునుండి - పెద్దవాడైన ప్రతాపరుద్రుని సైన్యనాథుడును ; విక్రమశీలుడునగు వేమయ్య అను నారడు పుట్టెను - ఆ ప్రతాపరుద్రుని భుజబలముచేత భూదేవి సారముగలదై ఆయన యందలి సుగుణములకు సంతసించి కోరిన కోరికలను ప్రసించుచుండెను - ఇందు - గౌః = అను శబ్దమునకు - భూమి - ఆవు - అను రెండర్థములు గలవు - కావున ప్రతాపరుద్రుని పరిపాలనలో భూమి కామధేనువువలె కోరిన కోర్కెలనిచ్చుచుండెనని భావము -

౭. శ్లో॥ సంగ్రామపాథన్ శరైర్విద్విభిన్నా యస్యారిచూడామణయోవిచేలుః ।

అక్రమతస్సంయథి రాజవంశాన్ ప్రతాపవంహోర్నివ విస్ఫులింగాః ।

తా॥ యుద్ధములో నర్జునునివంటి వాడైన యీ ప్రతాపవంతుడు శత్రురాజుల వంశములను తన ప్రతాపాగ్నిచే కాల్చుచుండగా వైరెగసిన మిణుగురులవలె - శత్రురాజుల కిరీటములందలి మణులు యుద్ధమున ప్రతాపముచే నెగురగొట్టబడినవై యటునిటు పడుచుండెను.

౮. శ్లో॥ పుత్రస్తస్య భుజాద్వినిజిన్ ప్రోలక్షమాధిశ్వరౌ

యస్యోదగ్రతర ప్రతాపరవిణా సంతాపితావై రిణః ।

విద్ధంతేనచనిర్వృతిం జలనిధిద్విద్ధి పెష్వనూవేషుచ

భాయాప్యక్ష సమాకులేషు సరితాంకూలేషు శైలేషుచ॥

తా॥ ఆ వేమరాజు ప్రతాపముచే వైరిరాజులందరును సంతప్తులై సర్వులు ఆయనకు వశులైరి - అతని పుత్రుడు పోలయరాజు - ఆ పోలయ తన పరాక్రమముచే శత్రువులను పారద్రోలగా నా శత్రువులందరును - సముద్ర ద్వీపములందు, అడవిలోని నీటి పడియలందును, పృక్షచ్ఛాయలందు, సదుల తీరములందు, పర్వతములందును తలలదాచుకొని యుండిరి.

౯. శ్లో॥ యత్కితీగానసమయే ఘనసుందరీణా (గా)

మాలొకితుంచ్చముఖ రాగమసంగ్గమూం ।

శ్రోతుంచ్చ గితరచనం యుగపన్నదషా

నాగాధిభౌన సహతే నయన శ్చతితం॥

తా॥ (సాధారణముగా పాములకు కన్నులే చెవులు - ఇక దాని సాధారణముగాగని యీ కవి చమత్కరించుచున్నాడు. ఏమనగా?) ఆ ప్రోలరాజుగారి కీర్తిని గానముచేయు నాగాంగనల ముఖములను రాగముచే నెఱ్ఱవారగా - ఆ గానమును వినవలయుననియు - అదే సమయమున నా ముఖముల జూడవలయుననుకొన్న అదిశేషువు - తనకుగల చతుశ్చక్రత్వమును సహింపలేకపోయెను - అనగా పాతాళలోకము వఱకు ప్రోలరాజు కీర్తి వ్యాపించె ననియు - సహస్ర వదనునకుగూడ దానిని వినవేడుక గలిగెనని తాత్పర్యము -

శ్లో॥ (౯) సెఁదొశ్శీరివ దొడ్డయాద్దుణనిధే జాన్తాన్నమాంబాతతః

శ్వాసితత్పురుషో త్తమస్యదయితా సాచక్రమేణాకృశి ।

సాద్వి విరమసూత మాచన్యపతిం శ్రీవేమ పృథ్వీపతిం

దొడ్డత్మాభుజమంధకార రవినాం శ్రీసల్ల భూవల్లభం ।

తా॥ పాలసముద్రము నుండి లక్ష్మి జనించినట్లు దొడ్డరాజు అనేపేరుగల వానికి అన్నమాంబ యుదయించెను - ఆమె పురుషోత్తముడయిన ప్రోలయకు భార్యయ్యెను. ఆపతివ్రతయు-నుత్తమురాలగు అన్నమాంబ కృమముగ మాచయ్య వేమయ్య దొడ్డయ్య అను వారిని సూర్యకాంతిని ఛిక్కరించు రాజులను గనెను—

శ్లో॥ (౧౦) తేషాంసర్వగుణోత్తర స్సురపతే శ్రీశ్రీవేమభూమీశ్వరౌః

హోమాద్రి ప్రతి మానదాననిరతౌ ధర్మప్రతిష్ఠాగురు : ।

యస్మిన్ శాసతిపాక శాసననిభేసత్వాన్మహిమండలం

ప్రప్తం త్రి కృతుభాగదాన నిరతా భూనిజ్జరా నిజ్జరా : ॥

తా॥ ఆమువ్వరిలో వేమరాజు సర్వగుణోపేతుడు-మేరుపర్వతమునైన దానమీయ సమర్థుడు-ధర్మస్థాపకుడు-ఏవేమరాజు భూమిని సర్వమండలాలంకారముగ బాలించుచుండెనో ఆరాజు పరిపాలనా కాలమున యుగకులు బ్రాహ్మణులందఱు యజ్ఞభాగములతో దేవతలను తృప్తి పఱచుచుండిరి.

శ్లో॥ (౧౧) ప్రాదాద్పుణ్య తరంగణి ముఖయతః కృష్ణాంచ గోదావరీం

నిప్రేభ్యః కిల వేమభూతలపతి స్సారాగ్రహారాన్ బహూనాన్ ॥

నైతచ్చిత్రమనన్య రాజసుకరం నిశ్చిమ దానం భువా

యేన బ్రాహ్మణ జాతి సూత్రసులభావృత్తిః కృతావణ్యత ॥

తా॥ వేమరాజు కృష్ణా గోదావరియను ఉభయనదుల ప్రక్కగా ననేకాగ్రహారములను పుణ్యదినములలో దానమును జేసెను. ఇది యొక చిత్రముకాదు. ఏవేమరాజు పరిపాలనా సమయమున బ్రాహ్మణ మాత్రవృత్తి చాల సుఖకరమైనదిగాభావించబడెనో అట్టి యారాజు భూమిని హద్దు లేనంతగా బ్రాహ్మణులకు దానమును జేసెను.

ముట్నూరు

శ్లో॥ ౧౨. స్తంభాః కీర్తిన్ కృతే విస్వజింత్యకుశలా భూమీశ్వరా నీశ్వరా
నిశ్చిమాన్య కృతిర్వినిర్మల మతిశ్శ్రేష్ఠే వేమపుధ్వీపతిః ।
యేన శ్రీగిరి రస్యహోబళగిరి స్సోపానమార్గాంక్కితా
విఖ్యాతాం రచితా సనాతన యశస్సంఖా-రలం భూతలే ॥

తా॥ కీర్తికొఱకా వేమరాజు భూమికిస్తంభములవలెనున్న రాజుల జయించి ఇతరులొ
సర్పిన పనులనన్నిటిని సంపూర్తి చేసి ప్రకాశించు చుండెను-సనాతనమైన కీర్తి నార్జించుకొనిన
యాభూలోకమందు ఏరాజు - (శ్రీగిరి పర్వతము లేక శ్రీశైలము) అహోబిలక్షేత్రములకు
స్సోపానముల నిర్మింపజేసెనో అతడే పరిస్తుతరాజై ప్రకాశించుచుండెను.

శ్లో॥ ౧౩. వేమక్షితి శోభ్యషమేకపాదం ఖంజప్రకారం కలికాలదోషాతి
దత్తాగ్రహార ద్విజ వేదశక్త్యాపద కృమైరస్థలితంచకార ॥

తా॥ ఆవేమరాజు-కలికాలదోషముచే నేకపాదముతో కుంటుచున్న ధర్మమును వృషభ
మును-సద్భాగ్విహారుల కగ్రహారాది దానములిచ్చుటచే వారు వర్ణించెడి పదకృమ (వేదములోని
సంజ్ఞలు) ములతో నడువగల దానినిగ జేసెను—

శ్లో॥ ౧౪. ధర్మాత్మజోదాశరథిః పృథుశ్చాప్య దీర్యమాణాని
యుగాంతరేషు వితర్కయే వేమన రేశ్వరస్య
పుణ్యాని నామాని పురాతనాని ॥

తా॥ యుగాంతరములలోనున్న పుణ్యపురుషులగు శ్రీరాముడు, ధర్మరాజు-పృథు
చక్రవర్తి అను రాజులు వేమరాజు పరిపాలనలో సర్వదా గుర్తుకు వచ్చుచునే యుండిరి.

శ్లో॥ ౧౫. శాకాబ్దే వరఃతర్క భానుగణనాయుక్తౌ శుభౌ తారణే
పాల్గుణ్యాము పరాగపుణ్య సమయే శ్రీవేమ భూమీశ్వరః ।
పుణ్యార్థం నిజమాతులస్యకృతిన శ్రీనాగసేనాపతేః
గ్రామం ప్రావిశదష్టభోగ సహితం ముట్నూరినామాంక్కితం॥

తా॥ శాలివాహన శకం-1265వ సంవత్సరమునకు సరియగు తారణ నామ
సంవత్సర పాల్గుణ మాసములో వచ్చిన గ్రహణసమయమందా వేమరాజు-నాగసేనాపతి అను
పేరుగల తన మేమగారి సద్గతికై ముట్నూరు అను పేరుగల గ్రామమును అష్టభోగ
సహితముగా దానించెను.

శ్లో ౧౬. దత్తం మాతుల పుణ్యాయచైక భాగంతు శాశ్వతం ।
కృత్వాగ్రామం తస్యనామ్నా రాజా నాగపు రఽవ్యధాత్ ॥

తా॥ తనమేమగారి పుణ్యార్థ మొక్క భాగమును విభజించి దానికాయన పేరుతో
'నాగపురము' అను నామము నొనరించెను.

2 (6)

అ॥ మిగిలిన మూడుభాగముల పురమును అప్పటిగములతో గూడ ఆ పేరున
జొన్నలగడ్డ పు. శివుడును-కొండిన్యన గోత్రముడైన మృత్యుంజయుడను బ్రాహ్మణుడు
దానముగా నిచ్చెను.

అని యీ ప్రకారంగా స్పష్టమైన శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౫౬౩ (1563
AD) అగు నెది తారణనామ సంవత్సర ఫాల్గుణ శు 15న దండగ్రహణ తారమున
జొన్నలగడ్డ మృత్యుంజయుడయ్యగారికి శ్రీమతు అగవోత వెనుకెడ్డింగారు తనపెనస
యయిన నాగపెనసతి పెరను యీ ముట్నూర్కు రాజనాగపురం అనే అవిదానం ఇ
అప్పటిగ సహితంగా అగ్రహారం యిచ్చిరి గమ్మ పయ్య వాళ్ళి మృత్యుంజయుల
పెదకాత్ర శ్రీక విద్యజ్ఞున కోలాహలాలై నిరంతరమున్ను బ్రాహ్మణులకు అన్నదానం
చేస్తూ కొన్ని దినములు అనుభవించి తర్వాతను యాయ్వు పుత్రుడైన అనంతసోమనా
తదనంతరం యాయ్వు సుతుడు త్రిమంబక దీక్షితులు అదనాగ్ని హోత్రం అపెద్దన్నులు
జరుకొని శాలివాహన శక వరుషంబులు ౧౫౭౬ (1576 AD) శకమండ్ర శ్రీకృష్ణ
దేవరాయలు ప్రభుత్వంలో యాగ్రామానికి పుత్తర భాగమండ్రున చెర్వు తవ్వించి య
చెర్వు అనే నామాంకితంచెడి యాశాస్య భాగమండ్రున బావి తవ్వించి పెద్దబావి అని నామా
ంకితముచెడి గ్రామ మధ్యమండ్రునను శివశం కట్టించి రామలింగస్వామి వారి ప్రితివ్రత
అర్చకత్వానకు తొలిక్క గోతుడయ్యు చెట్టోలు రామాబొట్టు అనే పూజారిని నియామకంచెడి
నై వెద్య దీపారాధనుకు కుం పొలం మాన్యం యిచ్చివారు. యాయ్వు కొమారుడు రామకృష్ణ
సోమయాజి యితని పుత్రులయ్యు బైరవ సోమయాజులు యితని సుతుడు అన్నభోట్టు
యాయన కొమారుడు వెంకటభోట్టు విరి తనయులు భయరవభోట్టు యీ పెద్దిభోట్టు
భయరవభోట్టు కొమారుడయిన లింగభోట్టు యితనికొడుకు అన్నంపూజకభోట్టు యాయ్వు
తనయులు దక్షిణామూర్తి - సోమయాజులు గారు పుదయించిరి గమ్మ పిరు మహ
ప్రజలులై శాలివాహనం ౧౫౯౪ (1594 A. D.) అగునెది పరిధావి నామ
సంవత్సర మందు గ్రామానికి దక్షిణ పాశ్వక మండ్రున పూర్వకాలం నుంచివున్న పీ
గుండ్లం జలధిమట్టుకు తవ్వించి గ్రామ మధ్య మయ్య సోమవిధికి పశ్చిమ భాగ మండ్రు
విష్ణుస్థలం కట్టించి గోపాలస్వామి విగ్రహాన్ని చెయించి ప్రితివ్రతె ఆచరకత్వానకు భా
ద్రాజ గోతుడయ్యు పెద్దింటి నారాయణప్ప అనే వైభానసుణ్ని పొంన్నూరి నుంచి తమ్మ
వచ్చి కుం మాన్యం యిచ్చించి పండ్లుగ పర్వాలకు మొదలయ్యు పుత్సవాదులు జరిగిస్తూవున్న
మీదట శాలివాహనము ౧౬౦౮ (1608 AD) క్రోధన సంవత్సరములో సుల్తానబులహాన
పాదుశహగారు తఖ్తుకు ఆధికారిఅయి రాజ్యం చెకెయడల విరి దగ్గర అక్కంన్న మాదంన్
గారు ప్రధానత్వం చేస్తూ వుండి పూర్వపు రాజులెలెనె అగ్రహారం జరిగించిన పిమ్మ
పుణ్యపల్లి గోత్రోద్యవులయ్యు కృష్ణాణి రఘుపతి మాణిక్యరాయనింగారి కొమారులయ
జంగమయ్య మాణిక్యరాయనింగారు పయ్య వ్రాళ్ళి దక్షిణామూర్తిన్ సోమయాజులను కూ
తీసుకొని గోంకొండ్ల వెళ్ళి అక్కంన్న మాదంన్నగారి పరంగా పాదుశహ వారి దర్శనం

ఫరమానా వ్రాయించుకొని తిర్గి దేశంలోకి వచ్చి కృష్ణాగర్భమంధున మీకు రెడ్డిదత్తి అగ్రహరమైన ముట్నూరు వలన మాకు రాగల రుసుము సావరాలున్న పట్టి పర్చు పంచిపోతలు? రాగల రొబ్బమున్న మా సంస్థానముతో పుత్రపౌత్ర పారంపర్యంగా మీకు శ్రీరామావతారంగా యిస్తిమి గనుక మీ పుత్రపౌత్ర పారంపర్యంగా అనుభవిస్తూ మమ్మును ఆశీర్వచ్చుము చెస్తూ వుండుము అని దాన పత్రికలు వ్రాయించి యిప్పించినారు. శా ౧౬౧౧ (1689 AD) అగు నెటి విభవనామ సంవత్సరములో ఆవరంగ్గళహపాదుశహ గారు తాలూకాలు నెకస్థుల తెరగడలుచేసి యిప్పించిరిగనుక అక్కడనుంచి శ్రోత్రియమనీ కొద్ది గొప్ప శిస్తు యెవ్వరచి పుచ్చుకొనిరి. అక్కడనుంచి శకం ౧౬౪౧ (1719 AD) అగు నెటి విశంభినామ సంవత్సరములో భోజ్జబహదరు గారు సుఖా నుంచి వచ్చి వికారి సంవత్సరములో మాకు శుద్ధ శి ఆదివారం ముట్నూరు ప్రవేశించి హవేలీ కట్టించడానుక కన్యాలగ్న మంధు సంతప్రతిష్ఠ చేయించి హవేలీ కట్టించి తయారు అయ్యి తర్వాతను వక బావి తవ్వించి హవేలీలో ప్రవేశించి యీ మూర్తి సోమయాజులు గారి యంధున చాలా ప్రితి చెస్తూ తాలూకాలో అజ్ఞానమశాతు మొదలయ్యి వాటికి పంపించి దరియాపు పుచ్చుకుంటూ గ్రామం నూరువరహోల్కు శ్రోత్రియంగా యిప్పించెను. అక్కడనుంచి తాలూకా జమీదారులు మాడు వంటుగా పంచ్చుకొనిరి గనుక యీ గ్రామం మాణిక్యరావు వారి వంటులో వచ్చినది గనుక రమణయ్య మాణిక్యరాయునింగారు శ్రోత్రియంగా అగ్రహరం జగ్గించినారు. అంతట మూర్తి సోమయాజులుగారు గతించిన తర్వాతను తత్పుత్రుడైన విశ్వేశ్వర సోమ యాజులు గారు యాయ్న అన్న కొమారుడయ్యి రామేశ్వర సోమయాజుల గారికి పయ్యి వ్రాశి రమణయ్యగారు వీరితంమ్ములయ్యి మల్లంన్నగారు ప్రభుత్వంచెశ్చి తర్వాతను వీరి తంమ్ములయ్యి శీతంన్నగారు పయ్యి వ్రాశి సోమయాజులుగారికి గ్రామంరుసుము నావ రాసులు సమెతు శ్రోత్రియపు దానపత్రికలు వ్రాయించి యిప్పించి నడిపించినారు గనుక యీ ప్రభుత్వములో గ్రామానుక పశ్చిమ భాగమంధున అగ్ని హోమంచేసి ఆ స్తంభమందున వనం తోట వెయించిరి. స్న ౧౧౬౦ (1750 AD) ఫసలీ వచ్చె వర్కు శీతంన్నగారు ప్రభుత్వం చెశ్చి తర్వాతను అఫసలిలోనే ఫరాంసువారు ప్రభుత్వానకు వచ్చి స్న ౧౧౬౭ (1757 AD) వర్కు అధికారంచెసిరి గనుక పయ్యి వ్రాశి పెద్దిభొట్టు సంతతివాడయ్యి శీతారాముడు విశ్వేశ్వర సోమయాజులు రామేశ్వర సోమయాజులు తాను గ్రామపెత్తనంచెస్తూ రుధిరోద్ధారి సంవత్సరంలో గ్రామానుక వాయువ్య భాగమంధు తనపెరిట గొప్ప చరువు వేయించెను. యితని తంమ్ముడయ్యి మత్త్యంజయుడు యీచెరువుకు దక్షిణ భాగమంధున వ్యయనామ సంవత్సరములో వనంతోట వెయించెను.

స్న ౧౧౬౦ (1750 A D) ఫసలీలగాయతు ౧౧౬౮ (1758 A D) ఫసలీ వర్కు గోపాలమాణిక్యరాయునింగారు అధికారం చెశ్చి తర్వాతను పయ్యి వ్రాశి శీతన్న మాణిక్యరాయుని గారి కొమారులయ్యి జంగన్న మాణిక్య రాయని ప్రభుత్వములో స్న ౧౧౮౭ (1772 AD) ఫసలీ విజయనామ సంవత్సరం పర్యంతరం అగ్రహరపు సౌంజ్జనే శ్రోత్రియంగా జరుపుతూ వచ్చినారు.

అక్కడ నుంచి కోటమరాజు వెంకట పంతులు అనే అతను జంగన్నగారి దగ్గర
 దీవానుగిరి చేస్తూ వుండి ఆగ్రహారీకుల మీది గిట్టమిచాతను శిస్తు పెంచి బాలరాష్ట్రక్రింద తెచ్చి
 స్న ౧౧౮౬ (1776 AD) ఫసలీలో విశ్వేశ్వర సోమయాజులుగారు గతించి పంపిస్తూ
 ఆ గ్రామం అలాయదాగా, యజారా యేపకరచినారు గన్ను తదారభ్య యావరకు జంగన్న
 మాణిక్యరాయనింగారు భావన్న మాణిక్యరాయనింగారు వీరికి పూర్వంనుంచి జరుగుతూవున్న
 కుల పోలం సోమయాజులుగారికి సర్వదుంబ్బాల నడిపిస్తూ వున్నారు.

యా గ్రామంలో వుండె యినాములు —

దఫా —

రాజా సీతన్న మాణిక్యరాయనింగారు యిచ్చి ది.

౧ శ్రీ రామలింగస్వామికి

౧ శ్రీ కేశవస్వామి హక్కి

౬ జొన్నలగడ్డ విశ్వేశ్వర సోమయాజులుగారికి.

౦ ౪ ౦ బాలకి నంగన్నకు శా ౧౬౩ శకం యిచ్చి ది కు

౮ ౪ ౦

దఫా

రాజా రఘుపతిరాయుడు యిచ్చె యినాములు —

౧ నెతి వేంకట దీక్షితులు గారికి.

శా ౧౬౮౫ శకం. స్న. ౧౧౭౪ ఫసలి పార్థవనామ సంవత్సరములో
 యిచ్చిది.

౧ ౪ ౦ తెరీజు

౯ ౪ ౦

౮ ౪ ౦

దఫా

జంగన్న మాణిక్యరాయనింగారు యిచ్చి మాన్యాలు — ౧౨౪౦

౧

భాగవతుల అచ్చంన్న దీక్షితులుగారికి శకం ౧౬౯౦

(1768 A.D) సర్వధారినామ సంవత్సర వైశాఖ శుద్ధ ౧౦

స్నదు అయ్యిది.

౦ ౪ ౦ అయ్యి

౦ ౪ ౦ యాయ్న కొమారుడు అయ్యి శివ్వంన్నకు కోర్దినామ
 సంవత్సర వైశాఖ శుద్ధ ౧౨ లు స్నదు.

౧ కుచ్చలుకు కోర్దినామ సంవత్సర వైశాఖ శుద్ధ ౧౨ లు స్నదు.

- 1 ○ తాదేపల్లి వెంకట నర్సావధానులు గారికి స్న ౧౭౮౧ (1781 A.D.)
ఫసలి శుభకృతు నామ సంవత్సర పుష్యశుద్ధ ౮లు సడు మాన్యం
- 1 ○ పొంన్నపల్లి అన్నేశ్వర సోమయాజులు గారికి స్నదు వున్నది. మాన్యం.
అక్కిరెడ్డి పురుషోత్తమావధానులు గారికి స్నదు పరశరామప్రీతి అయ్యిది.
స్న ౧౭౮౨ (1782 AD) ఫసలి శుభకృతునామ సంవత్సరమునుంచి
దుంబాలాలు వున్నది.
- 1 ○ కంభంపాటి కృష్ణ సోమయాజులుగారికి స్నదు వున్నది. తారీఖు తెలియదు
మాన్యం పాతికె.
- 3 4 ○ రామపురి గురువులయ్య సత్యబోధ స్వామిలవారికి నవాబు ఫరఖూనా
ప్రకారం రాజా జంగన్నరావుగారు వ్రాయించిన స్నదు వున్నది తారీఖు తెలి
యదు. మాన్యం మూడు కుచ్చళ్ళన్నర
- 1 1 ○ అయ్య
గొల్లపూడి రామలింగావధాన్లు గారికి స్నదు వున్నది తారీఖు తెలియలేదు.
- 2 1 ○
- ధపా
- 4 ○ సుసంక సుబ్బన్నకు ౧౭౮౬ (1776 AD) ఫసలి హేవళంభినామ
సంవత్సరం వైశాఖ శుక్ల ౨లు స్నదు
- 4 ○ భాగవతుల అన్నేశ్వర సోమయాజులు గారికి స్న ౧౭ .. ఫసలి వికారినామ
సంవత్సరం వైశాఖ శుక్ల ౨లు స్నదు.
- ౧ నెతి వెదనాగలింగు సోమయాజులుగారికి స్న ౧౭౮౦ (1780 AD) ఫసలి
ప్రవనామ సంవత్సర శ్రావణ శుక్ల ౨లు స్నదు కుచ్చళ్ళ
- 4 ○ జ్ఞానిగడ్డ లింగప్పకు స్న ౧౭౮౦ (1780 AD) ఫసలి ప్రవనామ సంవత్సర
వైశాఖ శుక్ల ౨లు స్నదు అర కుచ్చలు.
- 4 ○ దర్బా కృష్ణంభోట్లకు స్న ౧౭౮౧ (1781 AD) ఫసలి శుభకృతు సంవత్సరం
వైశాఖ శుక్ల ౨లు స్నదు
- 1 ○ ప్రభలు శీతారాముడికి స్నదు పరశరామప్రీతి అయ్యిది. స్న ౧౭౮౨ (1782
AD) ఫసలి శోభకృతు నామ సంవత్సరమునుంచి దుంబాలాలు వున్నది.
గన్నూ నడుస్తూ వున్నమాన్యము
- 4 ○ యీవని నారాయణ భోట్లగారికి స్నదు పరశరామప్రీతి అయ్యిది. ఆనంద
నామ సంవత్సరము నుంచి దుంబాలాలు వున్నది.

○ 1 ○ పలివేటి పెరు శాస్త్రులకాగారికి స్నదు ౧౧౮౨ (1772 AD) ఫసలి విజయనాడు సంవత్సర వైశాఖ శు ౨లు మాన్యం పాతికె యామాన్యం యిరవై సంవత్సరములినుంచి వుత్తరువు అయ్యిది.

○ ఖలిజేపల్లి పేరప్ప స్నదు ౧౧౯౪ (1784 A D) ఫసలి క్రోధి సంవత్సర మాగకాళిర శు ౧౦లు మాన్యం కుచ్చుకు—

○ 1 ○ మెడివలక లక్ష్మీనరసగార్ని మాన్యం పాతికె తారీఖు తెలియదు.

౨ 1 ౦

తే రీ ఖ

౨ ౧ ౦

౨ 1 ౦

౧ ౨ ౪ ౦

రాజా భావనారాయణ మాణిక్యారాయనింగారు యిచ్చిన మాన్యాలు.

ధఫా

○ జొన్నలగడ్డ శంకరప్ప గారికి స్న ౧౧౯౯ (1789 AD) ఫసలి విశాఖ కృతి సంవత్సర వైశాఖ శు ౨లు స్నదు మాన్యం—

○ ౪ ○ జొన్నలగడ్డ చిన అప్పయ్యకు సదుంమకాతినామ సంవత్సర కాళీశ శు ౦౫లు మాన్యం అరకుచ్చల సదుబెరువు యజ్ఞనారాయణ శాస్త్రులకాగారి వున్నది. తారీఖు తెలియదు మాన్యం—

౨ ౪ ౦

ధఫా—

○ 1 ○ భాగవతుల రామభొట్టుగారికి స్నదు వున తారీఖు తెలియలేదు మాన్యంపాతికె

○ కోటింరాజు నర్సయ్యకు సదు వున్నది. తారీఖు తెలియలేదు. మాన్యం కుచ్చుల—

○ 6 ౭ భాగవతుల లక్ష్మీనరయ్యకు సదు వున్నది. మాన్యం.

౧ 1 ౭

తే రీ ఖ

౨ ౪ ౦

౧ 1 ౭

౩ ౪ ౭

○ 1 ○ పలివేటి పెరు శాస్త్రులగారికి స్నదు ౧౧౮౨ (1772 AD) ఫసలి విజయవాడు
సంవత్సర వైశాఖ శు ౨లు మాన్యం పాతికె యీమాన్యం యిరవై సంవత్స
○ త్సరములినుంచి పుత్తరుపు అయ్యిది.
○ బలిజేపల్లి పేరప్ప స్నదు స్న ౧౧౯౪ (1784 A D) ఫసలి క్రోధి సంవత్స
త్సర మాగణశిర శు ౧ంలు మాన్యం కుచ్చుకు-
○ 1 ○ మెడిచలం లక్ష్మీనరసగార్ని మాన్యం పాతికె తారీఖు తెలియదు.
○ 1 ○

తే రీ జు
2 ౧ ౦
౫ 1 ౧
○ ౨ 4 ౦

రాజా భావనారాయణ మాణిక్యారాయనింగారు యిచ్చిన మాన్యాలు.
ధఫా

○ జొన్నలగడ్డ శంకర్-రప్ప గారికి స్న ౧౧౯౯ (1789 AD) ఫసలి విరోధి
○ కృతి సంవత్సర వైశాఖ శు ౨లు స్నద్దు మాన్యం-
○ 4 ○ జొన్నలగడ్డ చిన అప్పయ్యకు సదుంమణినామ సంవత్సర కార్తీక
శు ౦౫లు మాన్యం అరకుచ్చల సదుబెరువు యజ్ఞనారాయణ శాస్త్రులగారికి
○ వున్నది. తారీఖు తెలియదు మాన్యం-
○ ౨ 4 ౦

ధఫా-

○ 1 ○ భాగవతుల రామభొట్టుగారికి స్నదు వున తారీఖు తెలియలేదు మాన్యంపాతికె.
○ కోటంరాజు నరసంన్నకు సదు వున్నది. తారీఖు తెలియలేదు. మాన్యం
కుచ్చల-
○ 6 ౭ భాగవతుల లక్ష్మీనరసయ్యకు సదు వున్నది. మాన్యం.

○ 1 ౭

తె రీ జు
౨ 4 ౦
౧ 1 ౭
3 4 ౭

యీశాన్యానికి కోవెలమూడి చెబ్రోలు కూడలి ముమ్ముల కుంట్ట నడియ చిహ్నం. ఆకుంట్ట వడియనడుముగా దక్షిణముఖమై నడువగా రామకోటి వకటి తూపుక దరిని చెబ్రోలు, కోడూరి కూడలి ముమ్ముల వుండ్ల పెద్దపుట్ట తూపుక దరిని రెండ్లు రాతి స్తంభాల చిహ్నం. ఆ రాతిస్తంభాల వద్దనుంచి కోటి తూపుక దక్షిణ ముఖమై నడువగా సూర్య చంద్రాంకితమైన .. శంఖం దాటి దక్షిణం నడువగా కోడూరి తెరువుదాటి యర్ర రాయస్తంభముమీదుగా కుంచాల మెరద తూపుక బాలుపుట్టలమీదుగా కోడూరి జూపూడి కూడలి ముమ్ములవున్న నెలపడియ యర్రరాతి స్తంభం చిహ్నం తూపున్ దరిని రెమల్లె చెబ్రోలు కూడలి ముమ్ముల రెగులకుంట్ట చిహ్నం ఆ కుంట్ట తూపున్ కట్టకుని... కుని తూపుక ముఖమై... నడువగా చాటతెలన్ కుంట్ట అండ్లనుండి పడమర ముఖమై నడువగా వువ్వి(?) పోద, యర్రరాతి స్తంభం చిహ్నం, అక్కడ నుంచి నయిరుతి ప్రదీచి ముఖమై నడువగా జూపూరి తెరువుదాటి పోక్లగా చవిటి దక్షిణపుదరిని యర్రరాతి స్తంభం దాటి నేలపడియ వువ్వి పోద చిహ్నం. అక్కడ మేడితాప, యీ మేడితాపపుట్టు పట్టుకొని దక్షిణ ముఖమై నడువగా పూడి కాలిక్ మలక్ కూడలి ముమ్ముల కుంట్ట వడియ దక్షిణపు కుంట్ట చిహ్నం. ఆ దక్షిణపు కుంట్ట కట్టనుండి నడువగా రెండు అడ్డవాగులుదాటి కాలిక్ మల్క్, వల్లూరి తెరువులు దాటి కాటి దక్షిణంగా కాలిక్ చలక్ (?), కారెం పూడిపాడు కూడలి ముమ్ములకుంట్ట మడియ శంఖపక్రాంకితమైన యర్రరాతి స్తంభం చిహ్నం.

అండ్లనుండి వుత్తరముఖమై నడువగా కారెంపూడి తెరువు పట్టిపోగా కన్యధార కుంట్ట పడమటి గట్టు మీదుగా వుత్తరమై నడువగా కుంట్ట వడియ(?) పులిచింతలు చిహ్నం. అక్కడ మేడితాప, ఆమేడితాపగట్టు పట్టుకొని పడమట నడువగా కుంట్ట పడియ చిహ్నం. అక్కడనుండి వుత్తర ముఖమై నడువగా వడియ చిహ్నం. అక్కడ మేడితాప ఆమేడితాప పడమర ముఖమైన నడువగా కారెంపూడిపట్టు చెర్కూరి కూడలి ముమ్ముల పెద్దకుంట్ట పడమటి కట్ట చిహ్నం. అక్కడ నుండి వుత్తరముఖమైన నడువగా చెర్కూరు తెరువులో కుంట్ట పడమటి మీదుగా వుత్తరమై నడువగా చరగోగు కుంట్ట వుత్తరపు పడమటి మూలను యెట్టరాతి స్తంభం మీదుగా ఉత్తరమే పోగా చిల్కముక్కు నల్లరాతి స్తంభం డమురగత్రిశూలము సూర్య చంద్రాంకితమైన వట్టె చెర్కూరు రెమల్లెపాడు కూడలి ముమ్ముల చిహ్నం. అండ్లనుండి తూపుక ముఖమై నడువగా యర్రరాతి స్తంభం మీదుగా యీశాన్య ప్రాచీనమై నడువగా వెమల్లెతెరువుకుంట్ట వుత్తరపు కట్టమీదుగా తూపెనడువగా చెబ్రోలు కోవెలమూడి కూడలి ముమ్ముల గారలకుంట్ట దక్షిణపు కట్టమీదుగా తూపుక దరినివున్న యర్రరాతి స్తంభం చిహ్నం. అండ్లనుండి ఆళ్లెయ ప్రాచీనడువుగా గణపతి కుంట్ట తూర్పు కట్ట నడుమనువున్న గణపతి మీదుగా ఆళ్లెయ ముఖమై నడువగా కుంట్ట వడియ రాతిస్తంభం అక్కడనుంచి తూపుక నడువగా కొవెలమూడి తెరువు దాటి చుట్టూ కట్టకు వుత్తరపుకట్ట చిహ్నం. అక్కడ నుంచి తూర్పు నడువగా చెబ్రోలు కోవెలమూడి కూడలి ముమ్ములకుంటలు. తేషాం మధ్యవర్తిశ్చేత్రం

శ్లోకము॥ స్వదత్తా ద్విగుణంపుణ్యం పరదత్తాను

పాలనం పరదత్తాపుహరణ

స్వదత్తం నిష్పలం భవేత్

స్వదత్తం పరదత్తం వ్యాదయోహరేః

వసుంధరాం

షష్ఠీవషణ్ సహస్రాణి నిష్టయాం

జాయతే క్రిమిః ॥

శత్రుణాపి కృతో ధర్మః పాలనీయ్యం

ప్రయత్నతః శత్రురే పహిశత్రుస్స

ధర్మ శత్రుర్నక స్యజత్ ॥

యిదం నర్థాభావేన పార్థి వెంద్ర

భూయోభూయో యాచితే రామచంద్రః

శ్రీ సాంబశివార్పణమస్తు

ఆన ౧౮౧౨ (1812 AD) సంవత్సరం నవంబరు ౧౫ (15) తేదీ అంగ్గీరస
నామ సంవత్సర కార్తీకశుద్ధ ౧౧ (11) ఆదివారం.